

PROGRAM PËR TRAJNIMIN E MËSUESVE & MBËSHTETJEN E SHKOLLAVE

Parandalimi dhe trajtimi i bullizmit dhe ekstremizmit Mjedisi gjithëpërfshirës Politikat, Procedurat, Qëndrueshmëria

Horizontal Facility for Western Balkans and Turkey

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

**PROGRAM
PËR TRAJNIMIN E MËSUESVE & MBËSHTETJEN
E SHKOLLAVE**

**Parandalimi dhe trajtimi i bullizmit
dhe ekstremizmit
Mjedisi gjithëpërfshirës
Politikat, Procedurat, Qëndrueshmëria**

Horizontal Facility for Western Balkans and Turkey

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Autor:

Olena Styslavska

Kontribues:

Svetlana Jurko

Ky punim është kryer mbështetur në Kompetencat Kuadër të Këshillit të Evropës për Kulturë Demokratike.

© 2018 Këshilli i Evropës. Të gjitha të drejtat e rezervuara. I licencuar në Bashkimin Evropian sipas kushteve të miratuara. Asnjë pjesë e këtij botimi nuk mund të përkthehet, riprodhohet ose të transmetohet në çfarëdo forme ose përmes çfarëdo mjeti, qoftë elektronik (CD-Rom, Internet, etj.) apo mekanik, përfshirë fotokopjimin, regjistrimin apo çfarëdo sistemi depozitimi ose marrjeje informacioni, pa lejen paraprake me shkrim nga Drejtoria e Komunikimit (F-67075 Strasburg Cedex ose publishing@coe.int).

Botuar në kuadër të Veprimt "Lufta kundër Bullizmit dhe Ekstremizmit në Sistemin Arsimor në Shqipëri", të Instrumentit Horizontal të Bashkimit Evropian/Këshillit të Evropës për Ballkanin Perëndimor dhe Turqinë.

Hyrje

Programi për Mbështetjen e Shkollave është hartuar në kuadrin e Veprimit të Instrumentit Horizontal të Bashkimit Evropian/Këshillit të Evropës për Ballkanin Perëndimor dhe Turqinë: *Lufta kundër Bullizmit dhe Ekstremizmit në Sistemin Arsimor në Shqipëri*. Ai është përgjigje e drejtpërdrejtë ndaj objektivit të veçantë të Veprimit, që është mbështetja e institucioneve përkatëse në krijimin e një mjedisi të sigurt të mësuari në shkolla. Objektivi specifik do të arrihet duke punuar me 21 shkolla pilot në luftën kundër bullizmit dhe ekstremizmit me ndihmën e këtij programi mbështetjeje hap-pas-hapi.

Programi përbëhet nga dymbëdhjetë sesione të planifikuara që duhet të zhvillohen gjatë një viti shkollor.

Për realizimin e programit, nevojiten materialet e mëposhtme të referencës:

- A. Lufta kundër bullizmit dhe ekstremizmit në shkolla: Paketa Burimore për mësuesit dhe punonjësit e tjerë të shkollave.
- B. Mësimdhënia rreth çështjeve të diskutueshme – Paketë trajnimi për mësuesit, Këshilli i Evropës, 2015.
- C. Faqeshënuesit në internet – Manual për të luftuar gjuhën e urrejtjes përmes internetit me anë të edukimit me të drejtat e njeriut, Këshilli i Evropës, 2014.
- D. Kompetencat për Kulturën Demokratike, Të jetosh së bashku si i barabartë në shoqëri demokratike me larmi kulturore, Këshilli i Evropës, 2016.

Pasqyra e lëndës

Vizita fillestare në shkollë.....	7
1 Parandalimi dhe adresimi i bullizmit dhe ekstremizmit në shkolla.....	11
Sesioni 1 Konteksti teorik në lidhje me bullizmin	13
Sesioni 2 Konteksti teorik në lidhje me ekstremizmin e dhunshëm	17
Sesioni 3 Komunikimi pa dhunë.....	19
Sesioni 4 Mësimdhënia rreth çështjeve të diskutueshme – paketa e trajnimit të Këshillit të Evropës.....	22
2 Mjedisi gjithëpërfshirës	25
Sesioni 1 Integrimi dhe shkëmbimi i përvojave mes shkollave.....	27
Sesioni 2 Krijimi i një mjedisi gjithëpërfshirës në shkollë.....	30
Sesioni 3 Faqeshënuesit - Paketa e Këshillit të Evropës për Edukimin	33
Sesioni 4 Kuadri i kompetencave të Këshillit të Evropës për kulturën demokratike	35
3 Politikat, Procedurat, Qëndrueshmëria.....	39
Sesioni 1 Hartimi i politikave kundër bullizmit.....	41
Sesioni 2 Përfshirja e të tjerëve në hartimin e politikave	43
Sesioni 3 Përcaktimi i qëllimeve për vitin e ardhshëm	46
Sesioni 4 Plani i veprimit për vitin e ardhshëm	49
SHTOJCA – FORMULARËT	53

Vizita fillestare në shkollë

Vendosja e bazave

Qëllimet:

- Njohja e situatës së shkollës nga këshilluesi;
- Familjarizimi i stafit të shkollës me projektin dhe rezultatet që priten prej tij;
- Ngritja grupit të shkollës kundër bullizmit;
- Vlerësimi i dukurive të bullizmit dhe ekstremizmit në shkollë.

Rezultatet e pritshme:

- Të kuptuarit e situatës së shkollës nga këshilluesi;
- Ngritja dhe njohja e grupit të anti-bullizmit të shkollës me detyrat e tij;
- Kryerja e vetëvlerësimit të shkollës dhe përcaktimi i nivelit nga nis projekti;

Program për trajnimin e mësuesve & mbështetjen e shkollave

- Plotësimi i formularit të vizitës fillestare.

Koha

2 sesione 90-minutëshe me një pushim

Udhëzime

Sesioni 1

Hyrje

50 minuta

Gjatë takimit të parë, është e rëndësishme të vendosen lidhje pozitive me grupin: paraqitni veten, jepuni pjesëmarrësve mundësi të mjaftueshme për të folur për veten dhe për arsyet për të qenë pjesë e këtij projekti. Përzgjidhni disa ide për tregime ndëraktive dhe veprimtari gjithëpërfshirëse nga Paketa Burimore. Pyetini mësuesit se çfarë i shtyn të jenë pjesë e këtij projekti. Shfaqni filmin e Këshillit të Evropës “Të luftojmë Bullizmin” (*Beat Bullying*).

20 minuta

Flisni rreth qëndrimit tuaj ndaj problemit të bullizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm, parashtrojeni problemin duke përdorur raportin nga studimi.

20 minuta

Paraqisni projektin e Këshillit të Evropës dhe qasjen përmes 5 planesh. Flisni rreth veprimtarive dhe afateve të tyre kohore. Caktoni kohë pyetjeve dhe përgjigjeve.

Sesioni 2

Të dhënat e shkollave dhe vlerësimi

40 minuta

Kur të përdorni formularin e *raportit të vizitës fillestare* (shihni shtojcën e këtij publikimi), diskutoni me drejtorin e shkollës dhe me punonjësit e tjerë të pranishëm çështje që mund të dalin nga formulari.

Kujdesuni që drejtori ta kuptojë përgjegjësinë që do t'i duhet shkollës të ndër marrë për realizimin e projektit.

50 minuta

Shpjegoni qëllimin dhe përmbajtjen e *Instrumenti i Vetëvlerësimit të Shkollave* (shihni shtojcën e këtij publikimi). Diskutoni me mësuesit (ekipin e shkollës) se si do ta përdorin këtë instrument.

Kërkojuni mësuesve të pranishëm ta plotësojnë formularin për t'u siguruar që gjithçka është e qartë.

Shpjegojuni si analizohen të dhënat dhe kërkojuni që t'i kenë gati për vizitën e radhës në shkolla dhe që të përfshijnë sa më shumë staf në këtë proces.

1 Parandalimi dhe trajtimi i bullizmit dhe ekstremizmit në shkolla

Qëllimet:

- Të mësojmë disa fakte bazë rreth bullizmit;
- Të mësojmë ta dallojmë bullizmin;
- Të mësojmë si ta trajtojmë bullizmin;
- Të zhvillojmë disa aftësi për ta diktuar, për të vepruar dhe për ta parandaluar bullizmin;
- Të mësojmë disa fakte bazë rreth ekstremizmit të dhunshëm;
- Të mësojmë si të parandalojmë ekstremizmin e dhunshëm përmes veprimtarive në shkollë.

Rezultatet e pritshme:

- Mësuesit kuptojnë dallimin mes bullizmit, dhunës dhe agresionit;
- Mësuesit njihen me llojet e ndryshme të bullizmit;

- Mësuesit janë në gjendje të rendisin pasojat e bullizmit;
- Mësuesit janë të motivuar të ndërmarrin hapa kundër bullizmit;
- Mësuesit e dinë çfarë të bëjnë për të trajtuar bullizmin;
- Mësuesit njihen me konceptet kryesore që lidhen me dukurinë e ekstremizmit të dhunshëm;
- Mësuesit e analizojnë mjedisin e shkollave të tyre nga këndvështrimi i “faktorëve nxitës” dhe “faktorëve frenues”;
- Mësuesit e kuptojnë se mospërdorimi i dhunës, respektimi i larmisë dhe diskutimi i temave që ngjallin diskutim forcojnë kundërveprimin e nxënësve ndaj bullizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm;
- Mësuesit e dinë se çfarë aftësish të tjera duhet të zhvillohen në shkollë për të nxitur kundërveprimin e nxënësve ndaj këtyre dukurive;
- Mësuesit njihen me paketën e trajnimit të Këshillit të Evropës për mësuesit “Mësimdhënia rreth çështjeve të diskutueshme”;
- Mësuesit fitojnë përvojë për strategji dhe metoda të ndryshme trajnimi që mund të përdoren me nxënësit për diskutimin e temave që ngjallin diskutim;

Koha

8 orë (4 sesione 90 minutëshe) me 3 pushime.

Udhëzime

Sesioni 1

Konteksti teorik në lidhje me bullizmin

20 minuta

Bëni një prezantim në Power Point mbështetur në përshkrimin teorik të bullizmit, që përfshihet në paketën burimore.

20 minuta

Kërkojuni mësuesve të thonë 5 hapa përsa i përket trajtimit të bullizmit në shkollë. Shkruajini këta hapa në tabelë njëri pas tjetrit:

- **Hapi 1:** Të mësosh rreth agresionit, dhunës, bullizmit dhe formave të tij.
- **Hapi 2:** Të mësosh të dallosh dhe të diktosh dhunën dhe bullizmin.
- **Hapi 3:** Të kuptosh pse duhet që ta luftojmë të gjithë bashkë bullizmin.
- **Hapi 4:** Të jesh i vëmendshëm.
- **Hapi 5:** Të veprosh.

Mësuesit punojnë në 2 grupe. Secili grup diskuton se çfarë nevojash kanë aktorët e ndryshëm të shkollave të tyre dhe nëse e kanë vullnetin të ndërmarrin ndonjë hap. Posterit mund të ketë pak a shumë një strukturë si në tabelën 1 më poshtë.

20 minuta

Kërkojuni grupeve të krahasojnë rezultatet me njëri-tjetrin, të diskutojnë e të dalin me një produkt final, për të cilin do të bihet dakord mes dy grupeve. Ky rezultat ka për të qenë edhe baza mbi të cilën do të hartohet një strategji afatgjatë e shkollës për parandalimin.

10 minuta

Kërkojuni pjesëmarrësve ta shohin edhe një herë Tabelën 1 të plotësuar dhe të zgjedhin disa qëllime realiste për vitin shkollor aktual dhe të planifikojnë disa veprimtari të realizueshme. Tërhiquni vëmendjen pjesëmarrësve drejt faktit që veprimtaritë duhet të mos përqendrohen vetëm te nxënësit. Nëse përfshijnë edhe prindërit, do të fitojnë edhe mbështetjen e familjeve, nëse përfshijnë nxënës të tjerë bashkëmoshatarë, do të kenë mundësi të komunikojnë me më shumë nxënës përmes këtyre veprimtarive dhe nëse kërkojnë mënyra për të tërhequr edhe shoqërinë civile, mund të përftojnë ekspertizë, financim dhe burime të tjera shtesë për trajtimin e problemit.

20 minuta

Vëzhgimi dhe vlerësimi janë të nevojshëm për të vlerësuar arritjet e punës. Për të vlerësuar rezultatet e veprimtarive të planifikuara, kërkojuni pjesëmarrësve të përkufizojnë ndryshimet që dëshirojnë të shohin në fund të vitit shkollor. Pas kësaj, mendoni së bashku mbi metodat që do të përdoren për të parë nëse do të arrihen rezultatet e dëshiruara. Metodatat që mund të përdoren janë pyetësorët e shkurtër, diskutimet në grupe të fokusuar, etj. Përcaktoni grupin që do t'i përgjigjet pyetjeve (mësuesit dhe/ose prindërit, dhe/ose nxënësit). Formuloni 3-4 pyetje që do të

bëhen pas këtij takimi dhe në fund të vitit shkollor. Krahasimi i përgjigjeve do të japë informacion rreth ndikimit të veprimtarive të planifikuara. Pyetjet duhet të jenë të shkurtra, të qarta dhe të thjeshta.

Tabela 1. *Analiza e nevojave të aktorëve të shkollave në luftën kundër bullizmit*

Hapi 1: Të mësojmë rreth agresionit, dhunës dhe bullizmit dhe formave të tyre	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë nxënësit që të jenë në gjendje të:	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë mësuesit që të jenë në gjendje të:	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë prindërit që të jenë në gjendje të:	
Hapi 2: Të mësojmë të dallojmë dhe të diktojmë dhunën dhe bullizmin	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë nxënësit që të jenë në gjendje të:	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë mësuesit që të jenë në gjendje të:	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë prindërit që të jenë në gjendje të:	

Hapi 3: Të kuptojmë pse duhet ta luftojmë të gjithë së bashku bullizmin	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë nxënësit që të jenë në gjendje të:	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë mësuesit që të jenë në gjendje të:	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë prindërit që të jenë në gjendje të:	
Hapi 4: Të jemi të vëmendshëm	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë nxënësit që të jenë në gjendje të:	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë mësuesit që të jenë në gjendje të:	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë prindërit që të jenë në gjendje të:	
Hapi 5: Të veprojmë	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë nxënësit që të jenë në gjendje të:	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë mësuesit që të jenë në gjendje të:	
Çfarë duhet të dinë dhe të kenë prindërit që të jenë në gjendje të:	

Sesioni 2

Konteksti teorik në lidhje me ekstremizmin e dhunshëm

30 minuta

Kjo pjesë mund të planifikohet në shumë mënyra të ndryshme, por duhet të bazohet te teoria dhe përkufizimet e ekstremizmit të dhunshëm që përfshin Paketa Burimore. Mund të jetë tregimi në Power point, bisedë, lexim i orientuar, etj. E rëndësishme është që pjesëmarrësit të kenë mundësinë të punojnë në grupe, të shkëmbejnë përvoja, të japin ide, të dëgjojnë pikëpamje të ndryshme dhe të formulojnë përfundimet e tyre.

20 minuta

Mësuesit punojnë në 2 grupe. Njëri grup përpilon një listë të “faktorëve nxitës” që mund të ekzistojnë në mjedisin e shkollave të tyre, kurse grupi tjetër bën një listë të “faktorëve frenues” që mund të ekzistojnë në mjediset e shkollave të tyre. Më pas, mësuesit studiojnë rezultatet e punës së tyre dhe shtojnë ide në listën e grupit tjetër.

20 minuta

Bazuar te lista e “faktorëve nxitës” dhe “faktorëve frenues”, pjesëmarrësit hartojnë një strategji të shkollës për parandalimin e këtyre dukurive. Kur strategjia të jetë gati, zgjedhin disa qëllime realiste për vitin shkollor aktual dhe planifikojnë disa veprimtari të realizueshme. Tërhiquni pjesëmarrësve vëmendjen ndaj faktit

që veprimtaritë duhet të përqendrohen jo vetëm te nxënësit. Nëse përfshijnë edhe prindërit, do të fitojnë edhe mbështetjen e familjeve, nëse përfshijnë nxënës të tjerë bashkëmoshatarë, do të kenë mundësi të komunikojnë me më shumë nxënës përmes këtyre aktiviteteve dhe nëse kërkojnë mënyra për të tërhequr edhe shoqërinë civile, mund të përftojnë ekspertizë, financim dhe burime të tjera shtesë për trajtimin e problemit.

20 minuta

Vëzhgimi dhe vlerësimi janë të rëndësishëm për të vlerësuar rezultatet e punës. Për vlerësimin e rezultateve të veprimtarive të planifikuara, kërkojuni pjesëmarrësve të përshkruajnë se çfarë ndryshimesh duan të shohin në fund të vitit shkollor. Pas kësaj, mendoni së bashku se cilat metoda duhet të përdoren për të parë nëse u arritën apo jo rezultatet e dëshiruara. Kjo mund të bëhet përmes një pyetësi, një grupi të fokusuar, etj. Përcaktoni grupin të cilit do t'i bëhen këto pyetje (mësuesit dhe/ose prindërit, dhe/ose nxënësit). Formuloni 3-4 pyetje që do të bëhen pas këtij takimi dhe në fund të vitit shkollor. Krahasimi i përgjigjeve do t'ju tregojë se çfarë ndikimi kanë pasur veprimtaritë e planifikuara. Pyetjet duhet të jenë të shkurtra, të qarta dhe të thjeshta.

Sesioni 3

Komunikimi pa dhunë

30 minuta

Një nga metodat kryesore të parandalimit të ekstremizmit të dhunshëm në shkollë është zhvillimi i aftësive që nevojiten për të komunikuar në mënyrë jo të dhunshme. Pikësëpari, është e nevojshme që t'u shpjegohet mësuesve se si t'i formulojnë dhe t'i shprehin opinionet e tyre në lidhje me çështje të diskutueshme. Së dyti, duhet shpjeguar se shumë çështje do të mbeten të diskutueshme dhe është e natyrshme që njerëzit të kenë opinione të ndryshme për këto çështje. Ndryshimet në opinione janë po aq të natyrshme sa edhe ndryshimet në gjithçka që na rrethon. Ndryshimet nuk përbëjnë kërcënim, përkundrazi, ato e pasurojnë shoqërinë nëse mësohemi t'i pranojmë me respekt dhe me një qëndrim miqësor. Ky qëndrim mund të zhvillohet në shkollë dhe të jetë një nga format më të rëndësishme të parandalimit të ekstremizmit të dhunshëm. Paketa e trajnimit të Këshillit të Evropës për mësuesit "Mësimdhënia rreth çështjeve të diskutueshme" përmban një koleksion metodash të thjeshta dhe efikase që mund të përdoren me sukses në shkolla.

Pyesni secilin nga mësuesit se si do t'i përkufizonin "temat që ngjallin diskutim". Përdorni metodën e 'topit të dëborës' për të dalë me një përkufizim të përbashkët. Tregoni 2-3 përkufizime që ju duken të saktë dhe me vend në tabelë ose në Power Point. Mund të paraqisni edhe përkufizimin e dhënë në paketën e trajnimit të Këshillit të Evropës: "Temat që ngjallin ndjenja të forta dhe që përçajjnë komunitetet dhe shoqërinë".

10 minuta

Ndajini pjesëmarrësit në grupe me 3-4 vetë. Kërkojuni të diskutojnë dhe të japin 2-3 tema që ngjallin diskutim për çdo nivel: global, kombëtar, rajonal dhe në nivel shkolle. Tërhiquni vëmendjen drejt faktit që temat që hidhen për diskutim duhet të formulohen në formë deklarate.

10 minuta

Mblidhni ide në tabelë në 4 fletë të ndryshme. Shihni nëse temat janë hartuar si deklarata me të cilat mund të biesh ose jo dakord.

20 minuta

Shpërndajini karriget dy nga dy nëpër sallë, përballë njëra-tjetrës, një karrige për çdo pjesëmarrës. Thuajuni pjesëmarrësve se do të dëgjojnë muzikë. Kur të fillojë muzika, ata duhet të fillojnë të ecin në çfarëdolloj drejtimi që të duan brenda sallës. Kur ju ta ndaloni muzikën, ata duhet të ulen shpejt e shpejt në karrigen më të afërt – kështu që të gjithë ulen dy nga dy, përballë njëri-tjetrit. Në këtë moment, ju lexoni një nga deklaratat. Në çdo dyshe, ai që u ul i dyti, ka 30 sekonda kohë t'i tregojë shokut pikëpamjet e veta personale në lidhje me deklaratën që u lexua. Gjatë kësaj kohe, shoku duhet të mos flasë dhe të mos bëjë asnjë shenjë për të treguar nëse është apo jo dakord. Pastaj, është radha e shokut të shprehë pikëpamjet e veta për të njëjtën deklaratë brenda 30 sekondave.

Luani muzikën dhe lexoni një nga deklaratat e hartuara nga pjesëmarrësit. Fillojeni muzikën përsëri dhe përsëriteni këtë proces. Bëjeni këtë 7 deri 10 herë, duke zgjedhur deklarata nga tabela.

20 minuta

Vendosini karriget në formë rrethi për diskutim. Drejtojeni diskutimin rreth ndjenjave që përjetuan pjesëmarrësit gjatë ushtrimit të mësipërm dhe çfarë mund të mësojnë nga kjo për mënyrën se si duhen trajtuar të tilla tema të nxehta në klasë, p.sh. çfarë mendoni rreth shprehjes së opinioneve personale të nxënësve në klasë? Çfarë mjedisi duhet të ekzistojë në klasë për diskutimin më të mirë të temave të tilla që ngjallin diskutim dhe si krijohet kjo klimë? Çfarë mendimi keni rreth vendosjes së disa rregullave në klasë apo në shkollë për mënyrën e diskutimit?

Përfundim: Tërhiquni vëmendjen mësuesve drejt faktit që për të shpjeguar temat që ngjallin diskutim, është e rëndësishme që të krijohet një mjedis i sigurt dhe miqësor në klasë. Kjo do të thotë që çfarëdoq opinionit të shprehet, nuk duhet të kritikohet apo të sulmohet. Nuk ka përgjigje të sakta apo të gabuara. Të gjitha opinionet duhet të trajtohen njësoj.

Sesioni 4

Mësimdhënia rreth çështjeve të diskutueshme – paketa e trajnimit të Këshillit të Evropës

30 minuta

Përgatisni 2 formate A4 me ngjyra të ndryshme. Në njërën shkruani “Jam dakord”, kurse në tjetrën “Nuk jam dakord”. Vendosini në dy faqe muri përballë njëra-tjetrës në klasë. Përdorni një ngjites shirit për të krijuar një vijë që lidh deklaratat me njëra-tjetrën.

Shpjegoni që tani do të lexoni me zë të lartë deklaratat e tjera në tabelë. Disa mund të bien shumë dakord, kurse disa të tjerë më pak. Tregojuni dy qëndrimet ekstreme – posterat ku thuhet “Jam dakord” dhe “Nuk jam dakord”. Shpjegoni që njerëzit mund të zënë çfarëdolloj vendi brenda linjës/shiritit që lidh dy posterat, por duhet të pozicionohen sipas shkallës së dakordësisë. Mund edhe të vendosni një tjetër poster në mes, ku shkruhet “Nuk kam asnjë opinion”.

Lexojini deklaratat me zë të lartë. Kur pjesëmarrësit tregojnë qëndrimet e tyre, kërkoni të shpjegojnë pikëpamjet e tyre. Kujtojuni të tjerëve se kur dikush flet, ata duhet të dëgjojnë dhe se nuk u lejohet të fillojnë të shpjegojnë pikëpamjen e vet. E vetmja gjë që mund të bëjnë është të kërkojnë mundësinë për të shprehur pikëpamjen e tyre. Nuk u lejohet të thonë “Po, kështu është” apo “Jo, nuk është kështu”. Ata duhet të fillojnë të flasin, duke thënë “Unë mendoj, sepse....”.

Kërkoni pjesëmarrësve të vendosur afër qendrës, që vendndodhja tregon se nuk kanë ndonjë opinion të fortë apo se nuk kanë njohuri.

Lejojini njerëzit të ndryshojnë vend gjatë kohës që dëgjojnë komentet e njëri-tjetrit.

20 minuta

Kur t'i keni kaluar deklaratat një për një, mblidhini përsëri të gjithë në një grup të madh për të diskutuar për ushtrimin. Pyetini pjesëmarrësit se çfarë mësuan për veten.

- A kishte pyetje, të cilave iu duk e pamundur t'u jepnin përgjigje – ose ngaqë ishte e vështirë të ndaje mendjen, ose ngaqë pyetja mund të ishte formuluar keq?
- Pse e ndryshonin vendndodhjen gjatë diskutimeve?
- A u habitën nga shkalla e mosdakordësisë për çështjet e diskutuara?
- A mendoni se ka përgjigje “të sakta” dhe “të gabuara” për deklarata të ndryshme, apo është thjesht çështje opinioni personal?

20 minuta

Pas këtij diskutimi, kujtojuani pjesëmarrësve se ushtrimet që mund të bëhen herë pas here e që u lejojnë nxënësve të diskutojnë tema të tilla të nxehta, duke i mirëpritur mendimet e tyre dhe duke u dhënë mundësinë të pranojnë pikëpamje të ndryshme me respekt dhe mirësjellje përbëjnë një metodë efçente për parandalimin e ekstremizmit të dhunshëm.

Pyetini pjesëmarrësit se çfarë mendojnë për metodat e trajtimit të temave të nxehta që dolën gjatë këtij takimi. A mund t'i përdorin këto metoda me nxënësit? Paraqisni paketën e trajnimit të mësuesve “Mësimdhënia e çështjeve të diskutueshme, duke u thënë se ajo përmban njohuri teorike dhe veprimtari praktike që

mund të përfshihen në jetën e përditshme shkollore.

Tërhiquni vëmendjen pjesëmarrësve në 2 aspekte shumë të rëndësishme:

1. Për të qenë eficientë: këto veprimtari duhet të jenë sistematike (të paktën disa herë në javë – si pjesë e orëve të zakonshme të mësimit).
2. Diskutimi, ku mësuesit duhet t'i pyesin nxënësit se si u ndjenë, çfarë mësuan dhe çfarë përfundimesh kanë nxjerrë për të ardhmen, duhet të jetë një detyrim që duhet bërë pas çdo teme.

10 minuta

Jepuni pjesëmarrësve një detyrë për ta bërë deri në takimin e ardhshëm:

1. Të studiojnë paketën në mënyrë individuale.
2. Të përgatiten për një ushtrim me njëri-tjetrin bazuar tek paketa e trajnimit.
3. Organizimi i të paktën një ushtrimi për nxënësit mbi tema të nxehta. Kjo mund të jetë pjesë e mësimit ose e një veprimtarie jashtëshkollore.

20 minuta

Mbylleni seancën e trajnimit me një ushtrim në formë rrethi. Përdorni një nga ushtrimet për reflektim që mund ta gjeni në pjesën “Aktivitete të shkurtra për qëllime të ndryshme” të Paketës Burimore.

2 Mjedisi gjithëpërfshirës

Qëllimet:

- Lehtësimi i shkëmbimit të përvojave dhe vendosjes së lidhjeve mes shkollave;
- Mbështetja për krijimin e një mjedisi gjithëpërfshirës në shkollat partnere;
- Adresimi i bullizmit kibernetik dhe gjuhës së urrejtjes online me Manualin e Këshillit të Evropës “Faqeshënuesit në internet”;
- Të mësuarit rreth Kompetencave të Këshillit të Evropës për Kulturë Demokratike (KKD).

Rezultatet e pritshme:

- Vendosja e kontakteve mes mësuesve të tre shkollave partnere me njëri-tjetrin;
- Përkufizimi nga mësuesit i koncepti të mjedisit gjithëpërfshirës në shkolla;
- Shkëmbimi nga mësuesit i përvojave dhe shembujve

të praktikave të mira në lidhje me veprimtaritë praktike që ndihmojnë në krijimin dhe ruajtjen e një klime gjithëpërfshirëse në shkolla;

- Shkëmbimi i përvojave mes mësuesve rreth regjistrimit të rasteve të bullizmit në shkollat e tyre;
- Shkëmbimi mes mësuesve i shembujve të praktikave të mira të trajtimit të rasteve të dhunës, bullizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm në shkollat e tyre;
- Njohja prej mësuesve e lidhjes mes bullizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm online dhe offline;
- Njohja prej mësuesve e Manualit të Këshillit të Evropës për luftën ndaj gjuhës së urrejtjes online “Faqeshënuesit në internet”;
- Përgatitja e mësuesve për ta përdorur këtë manual me nxënësit;
- Njohja nga mësuesit e koncepteve të “aftësisë” dhe “kompetencës”;
- Njohja nga mësuesit i kuadrit të Këshillit të Evropës të kompetencave për kulturë demokratike;
- Mësuesit e kanë përshtatur kuadrin e Këshillit të Evropës sipas kushteve të tyre të veçanta;
- Të kuptuarit prej mësuesve pse kompetencat për kulturë demokratike duhet të zhvillohen në mënyrë të ndërthurur;

Koha

8 orë (sesioni 1 - 90 minuta, sesioni 2 – 110 minuta, sesionet 3 dhe 4 – 80 minuta) me 3 pushime

Udhëzime

Sesioni 1

Integrimi dhe shkëmbimi i përvojave mes shkollave

45 minuta

Paraqitja e pjesëmarrësve, ushtrime për të krijuar frymën e grupit. Jepuni mundësi pjesëmarrësve të njihen me njëri-tjetrin. Zgjidhni disa ushtrime për të thyer akullin dhe disa ushtrime integruese nga paketa burimore. Kujdesuni që çdo pjesëmarrës të paraqitet me emër, shkollën nga vjen dhe të thotë diçka rreth motivimit të tij apo të saj për të luftuar bullizmin dhe ekstremizmin e dhunshëm përmes jetës së përditshme shkollore.

45 minuta

Përgatisni 3 paketa për punën në grupe, në të cilat do të përfshihen: disa palë gërshërë, 5-6 revista ose gazeta me ngjyra, ngjitës, dhe një tabak letre të bardhë përbërë nga 4 fletë të bardha (*flipchart*). Vini edhe disa karta me ngjyra në përmasat 10x20 cm. Në secilën prej kartave shkruani një vlerë të drejtave të njeriut: liri, dinjitet, respekt, larmi, solidaritet, bashkëpunim, barazi, përgjegjësi (nëse doni, vendosni edhe ca karta rezervë në secilën paketë).

Filloni duke i treguar grupit 4 fotografi që përfaqësojnë 4 lloje të ndryshme trajtimi të atyre që janë ndryshe: përjashtimin, segregimin, integrimin dhe përfshirjen (figura 1). Ftojini grupin të shprehë përshtypjet për fotografitë. Pyetini pse përfshirja është sipas tyre mënyra më efektive e parandalimit të ekstremizmit

të dhunshëm dhe bullizmit. Përdorni një metodë tërheqëse për t'i ndarë pjesëmarrësit në 3 grupe me nga 10 persona. Është e rëndësishme që çdo grup të përbëhet nga përfaqësues të të tre shkollave partnere. Thuajuni pjesëmarrësve të diskutojnë dhe të gjejnë konceptin e “Kulturës gjithëpërfshirëse të shkollave”, me të cilin të gjithë bien dakord. Pjesëmarrësit do të kenë 15 minuta kohë për të diskutuar dhe për të bërë një poster. Ata duhet t'i paraqesin rezultatet e diskutimit të tyre në formën e një kolazhi me titull “Kultura gjithëpërfshirëse e shkollave”.

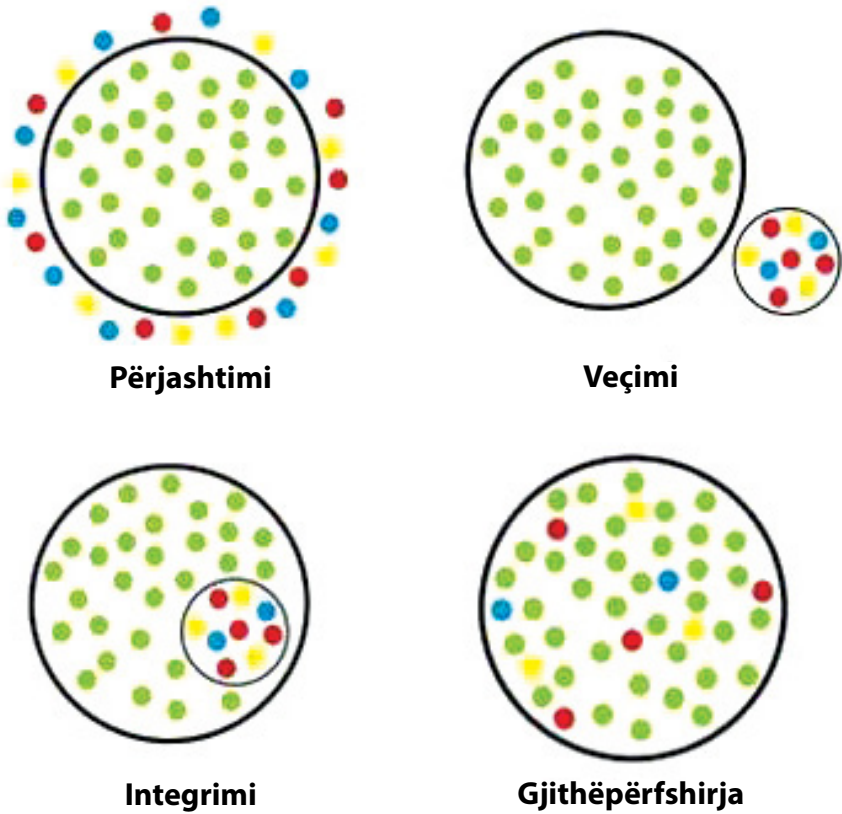
Jepini çdo grupi 5 minuta kohë për të paraqitur rezultatet e punës së tyre. Vendosni posterat në mure.

Përmbliidhni rezultatet e punës, duke u kushtuar vëmendje aspekteve më të rëndësishme të kulturës gjithëpërfshirëse të shkollës:

1. Dokumenteve dhe procedurave të shkollës;
2. Marrëdhënieve mes aktorëve të ndryshëm në shkollë;
3. Tradita e shkollës dhe ndjesia e përkatësisë;
4. Infrastruktura e shkollës;
5. Marrëdhëniet mes aktorëve të ndryshëm në shkollë dhe komunitetit në tërësi.

Figura 1. Përrjashtimi, Veçimi, Integrimi dhe Gjithëpërfshirja ¹

1. Kjo figurë është marrë nga publikimi i Këshillit të Evropës “Mësimdhënia rreth çështjeve të diskutueshme”.

Sesioni 2

Krijimi i një mjedisi gjithëpërfshirës në shkollë

10 minuta

Përziejini përsëri grupet me një ushtrim të shkurtër dhe tërheqës dhe krijoni 6 grupe me nga 5 persona. Duhet të ketë të paktën një përfaqësues nga secila shkollë në secilin grup.

10 minuta

Thuajuni pjesëmarrësve se në sesionin tjetër do të shkëmbejnë përvoja dhe shembuj praktikash të mira, por edhe do të mendojnë së bashku në mënyrë krijuese për t'i dhënë përgjigje pyetjes – “Si krijohet mjedisi gjithëpërfshirës në shkollë?” Shpjegoni se ky është një ushtrim i përditshëm i ndërlikuar dhe i pandryshueshëm i cili bëhet pikësëpari nga të gjithë mësuesit dhe drejtuesit e shkollave në 3 sfera të funksionimit të shkollave: me mësim, përtej mësimit dhe përmes mënyrës së administrimit të klasës dhe shkollës. Mënyra se si krijohet mjedisi gjithëpërfshirës mund të ndryshojë nga një shkollë në tjetrën. Kjo varet nga mosha e nxënësve, nevojat e tyre dhe kushtet në të cilat funksionon shkolla. Megjithatë, themeli i mjedisit gjithëpërfshirës në shkolla është i njëjtë – vlerat e të drejtave të njeriut. Tregojini fotografinë e një shkolle (figura2) dhe lexoni me zë të lartë vlerat çfarë shihni në postera. Vendosini këto vlera në themelin e shkollës.

Shpjegoni që çdo grup do të përqendrohet vetëm në një aspekt të funksionimit të shkollës. Përgatitni karta për vizatim (2 karta që lexojnë “mësimi”, 2 “jashtë mësimi” dhe 2 që lexojnë “administrimi

i shkollës”) dhe ftoni një përfaqësues të secilit grup që të hedhin një short. Kur grupi ta dijë se në cilin aspekt do të përqendrohet, jepini grupit fletët e formatit A4 me ngjyra dhe disa lapsa/lapustila. Shpjegojuni se për të pasur një diskutim efikas, çdo anëtar i grupit do të ketë një rol të caktuar aktiv në punën në grupe: dikush do jetë drejtues, dikush do të mbajë kohën, dikush do të jetë përfaqësuesi i grupit, dikush do të luajë rolin e një shoku/shoqeje që mban qëndrim kritik, dhe një nga grupi do të jetë sekretari ose sekretarja e grupit. Anëtarët e grupit duhet të vendosin vetë, me njëri-tjetrin, se cilin rol u pëlqen të luajnë.

30 minuta

Së pari, mësuesit duhet të shkëmbejnë përvojat e tyre dhe praktikatat efikase nga shkolla që ndihmojnë në krijimin e një kulturë gjithëpërfshirëse. Drejtuesi drejton diskutimin, kurse personi përgjegjës për respektimin e kohës kujdeset për kohën. Gjatë këtyre diskutimeve, pjesëmarrësit i tregojnë njëri-tjetrit se si i kanë diktuar dhe si i kanë adresuar rastet e bullizmit dhe dhunës, si u mësojnë nxënësve të përmbajnë emocionet, si t’i zgjidhin konfliktet, si të vlerësojnë larminë, etj. Pas kësaj, anëtarët e grupit mendojnë se si është më mirë të paraqiten. Anëtari që ka rolin e shokut/shoqes që i sheh gjërat me kritikizëm, përpiqet të gjejë pikat e dobëta në çdo mënyrë paraqitje, ndërkohë që anëtarët e tjerë të grupit përpiqen t’i përmirësojnë idetë e tyre. Kur të jenë zgjedhur idetë që do të përfaqësohen, sekretari ose sekretarja e përshkruan idenë thjesht me 2-3 fjali dhe e shkruan secilën ide në një fletë letre A4 (horizontalisht). Qëllimi është që të kemi disa shembuj të një ushtrimi, sjelljeje, apo praktike konkrete që ka lidhje me aspektin e zgjedhur nga grupi.

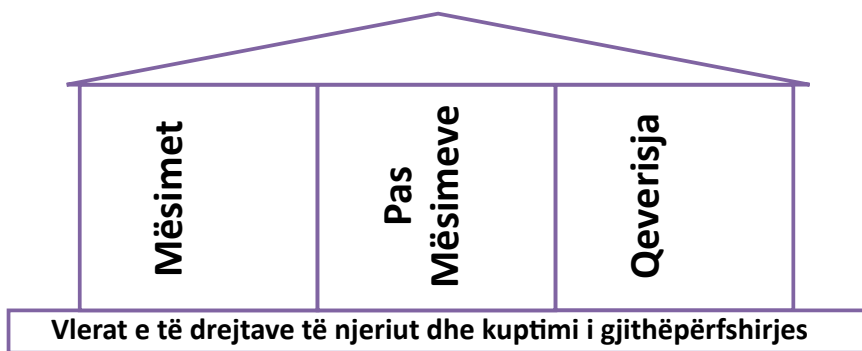
40 minuta

Krijoni në mur modelin e një shkolle, duke përdorur fletë letre A4, ku shembujt janë pjesëzat e aspekteve përkatëse. Ftoni përfaqësuesit e secilit grup të paraqesin idetë e grupit të vet (maksimumi 5 minuta secili). Komentoni mbi çdo paraqitje, duke u mëshuar shembujve pozitivë dhe duke sqaruar gjërat e paqarta.

20 minuta

Mbylleni ushtrimin, duke shpjeguar se ky është vizioni i një shkolle gjithëpërfshirëse. Është e pamundur të arrihet gjithçka menjëherë, por nëse duam të sjellim ndryshime, na duhet të kemi një vizion jetëgjatë dhe të ecim me hapa të vegjël, por në vazhdimësi. Shpjegoni disa metoda se si mund t'i vendosin shkollat përparësitë për punën dhe këshillojuni pjesëmarrësve të përzgjedhin një përparësi për bashkëpunimin e përbashkët. Për këtë qëllim, çdo pjesëmarrës merr 3 vota dhe e ngjit votën e tij/saj tek ideja e preferuar për bashkëpunim. Ideja me numrin më të madh të votave do të jetë fusha për bashkëpunim në rrjet.

Figura 2. Modeli i një shkolle ²

2. Autori ruan të drejtën e këtij imazhi.

Sesioni 3

Faqeshënuesit në internet - Paketa e Këshillit të Evropës për Edukimin

20 minuta

Shpjegoni se në sesionin paraardhës, pjesëmarrësit zgjodhën një fushë për bashkëpunim dhe shkëmbim përvoja. Në këtë sesion, ju do të paraqitni edhe një fushë bashkëpunimi që u rekomandohet të gjitha shkollave të përfshira në projekt. Bëhet fjalë për trajtimin e ekstremizmit, dhunës, mungesës së tolerancës dhe etnocentrizmit online, i cili shprehet në formën e një dukurie, që quhet gjuha e urrejtjes. Tregoni manualin e Këshillit të Evropës për luftën ndaj gjuhës së urrejtjes online “Faqeshënuesit” (Bookmarks). Paraqitni objektivat, strukturën, përmbajtjen dhe qasjet e tij për menaxhimin e veprimtarive (f. 15-20).

45 minuta

Bëni një ushtrim nga manuali. “Përballja me bullizmin virtual” (f. 66) është një ushtrim i udhëzuar. Megjithatë, mund të vendosni të zgjidhni një ushtrim tjetër nga manuali.

15 minuta

Lini pak kohë për pyetjet dhe përgjigjet. Kërkojini çdo pjesëmarrësi të studiojë manualin dhe të kryejë të paktën një aktivitet me klasën e tij. Kërkojini pjesëmarrësve të plotësojnë pyetësorin e shkurtër të vlerësimit pasi kanë kryer ushtrimin nga faqeshënuesi me klasën e tyre.

Pyetësi:

<p>A jeni të kënaqur me mësimin?</p> <p>☐ Po ☐ Jo ☐ Pjesërisht</p>
<p>Shpjegoni mendimin tuaj</p>
<p> </p>
<p>Deri në çfarë mase i keni realizuar qëllimet e mësimin?</p>
<p> </p>
<p>Çfarë kanë mësuar nxënësit tuaj?</p>
<p> </p>
<p>Përshkruani shtrirjen e pjesëmarrjes aktive të nxënësve gjatë mësimin.</p>
<p> </p>
<p>A jeni të kënaqur me të?</p>
<p> </p>
<p>Çfarë do të bënit ndryshe herën tjetër?</p>
<p> </p>

Sesioni 4

Kuadri i kompetencave të Këshillit të Evropës për kulturën demokratike

20 minuta

Përgatisni 2 grupe kartash në dy zarfe të veçanta. Çdo grup duhet të përmbajë 20 letra nga 3 x 5 cm me emrat e kompetencave për Kulturën Demokratike (KKD) dhe 20 letra nga 3 x 15 cm me përkufizimet nga kompetencat KKD.

Bëni një hyrje të shkurtër të rëndësisë së aftësive socio-emocionale dhe të sjelljes, jo vetëm për parandalimin e bullizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm, por për suksesin personal të çdo individi në përgjithësi. Prezantoni konceptin “kompetencë” si “aftësia për të mobilizuar dhe vendosur vlerat, qëndrimet, njohuritë dhe/ose kuptimin e duhur për t’iu përgjigjur në mënyrën e duhur kërkesave, sfidave dhe mundësive të paraqitura nga një lloj i dhënë konteksti”.³ Shpjegoni se kompetenca përbëhet nga kompetenca që janë “burime të veçanta individuale (d.m.th. vlera, qëndrime, aftësi, njohuri dhe kuptim specifik) që mobilizohen dhe vendosen në krijim të një sjelljeje kompetente”.⁴

Shpjegoni që mësuesit do të studiojnë 20 kompetenca për kulturën demokratike, që u rekomanduan nga sesioni i 25 i Këshillit të Evropës në konferencën e Ministrave të Arsimit në 2016. Ministrat e arsimit pranuan rëndësinë e gjithëpërfshirjes për zhvillimin e këtyre 20 kompetencave në punën e përditshme në shkollë.

3. Kompetencat për kulturën demokratike. Të jetojmë së bashku si të barabartë në shoqëri demokratike me kultura të ndryshme. Këshilli i Evropës, 2016; f. 23

4. Ibidem, f. 24

20 minuta

Pjesëmarrësit punojnë në 2 grupe nga 5 individë dhe përpiqen të lidhin emrat e kompetencave me përkufizimet e tyre.

Mos e ekzaminoni këtë ushtrim dhe shkoni menjëherë te ushtrimi vijues. Jepni grupeve një tabelë me fleta, të ndarë në 4 sfera: e kuqe, blu, e gjelbër dhe portokalli (figura 3). Emërtojini sferat si në vijim, sferën e kuqe “Vlerat”, të gjelbrën “Aftësitë”, blunë “Qëndrimet” dhe portokallin “Njohuritë dhe kuptimi kritik”. Kërkojini grupeve t’i vendosin kompetencat dhe përkufizimet e tyre në sferat përkatëse. Edhe pse çdo kompetencë përbëhet nga vlera, qëndrime, aftësi dhe njohuri me kuptim kritik, një prej përbërësve zakonisht mbizotëron më shumë se të tjerët.

20 minuta

Jepni pjesëmarrësve përmbledhjen ekzekutive të kuadrit KKD⁵ dhe kërkojuni atyre të krahasojnë mendimin e tyre me mendimin e autorëve të kuadrit. Nëse ka ndryshime në mendime, pjesëmarrësit duhet të vendosin nëse dëshirojnë të ndryshojnë përkufizimin dhe qëndrimin e tyre apo dëshirojnë të shprehin një pikëpamje të ndryshme. Nëse pjesëmarrësit vendosin të shprehin një pikëpamje tjetër, duhet të hartojnë një argument dhe të justifikojnë vendimin e tyre.

20 minuta

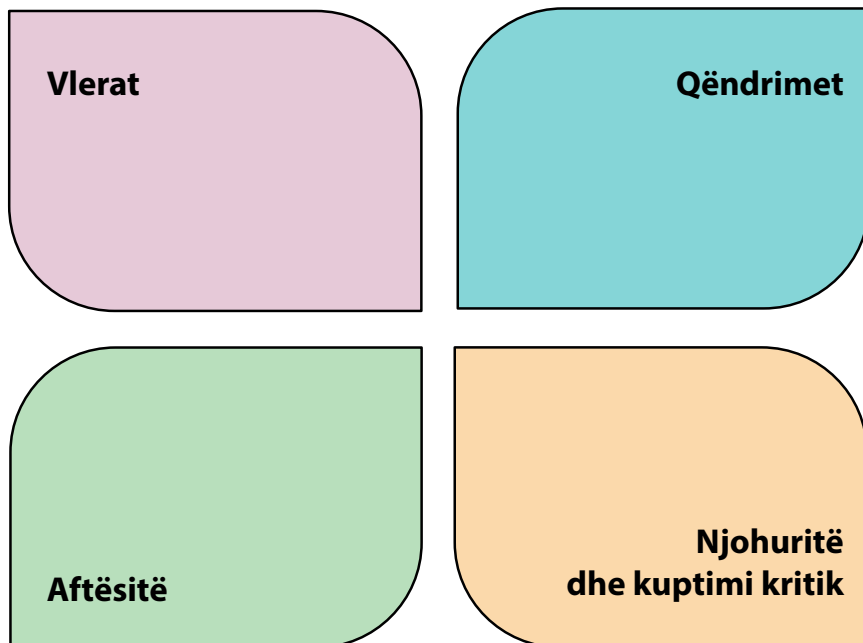
Kërkojini grupeve të formulojnë mendimin e tyre rreth grupit të kompetencave që kanë zbuluar. Struktura e mendimit është si më poshtë: përshtypjet e tyre të përgjithshme, gjërat me të cilët nuk pajtohen dhe pse, si dhe gjërat që ishin më të rëndësishme për grupin. Çdo grup zgjedh një folës për të shprehur pikëpamjet e tyre.

5. Përmbledhja ekzekutive e kuadrit KKD është një botim i veçantë i Këshillit të Evropës, që është përkthyer në gjuhën shqipe brenda projektit dhe përfshihet në Paketën e Burimeve.

Mbylleni seancën duke përsëritur që këto kompetenca u zgjodhën si të nevojshme për funksionimin e suksesshëm në një shoqëri të shumëllojshme demokratike. Këto kompetenca u zgjodhën nga një grup ekspertësh arsimi, duke punuar nën kujdesin e Këshillit të Evropës, pasi kanë studiuar 101 kuadrot e kompetencave. Në 2015, kompetencat u testuan në pjesën më të madhe të shteteve anëtare dhe morën reagime nga praktikuesit që punojnë në shkolla, qendra kërkimore dhe organizata të shoqërisë civile. Rekomandohet përfshirja e ushtrimeve që zhvillojnë kompetencat për kulturën demokratike në leksione, përtej leksioneve dhe sferave të qeverisjes të funksionimit të shkollës. Ne nuk do të jemi të aftë t'i përfshijmë menjëherë të gjitha kompetencat. Prandaj, në seancën e radhës, do të zgjedhim kompetencat që i konsiderojmë më të rëndësishme për kontekstin e veçantë të shkollës tonë.

Figura 3. Sferat e kompetencave

3 Politikat, Procedurat, Qëndrueshmëria

Qëllimet:

- Zhvilloni aftësi për të hartuar dhe vëzhguar politikat e shkollës dhe rregullat në klasë;
- Mësoni rreth metodologjisë pjesëmarrëse për zhvillimin e politikave të shkollës dhe rregullave në klasë;
- Mësoni rreth politikave dhe procedurave efektive kundër bullizmit;
- Vlerësoni rezultatet e ushtrimeve të projektit në shkollë;
- Planifikoni veprimtari për vitin tjetër;
- Siguroni qëndrueshmëri të rezultateve të projektit.

Rezultatet e pritshme:

- Mësuesit kuptojnë vlerën e politikave të shkollës;
- Mësuesit kanë analizuar politikat e tyre ekzistuese të shkollës nga pikëpamja e bullizmit;
- Mësuesit kuptojnë që zhvillimi i politikave dhe procedurave pjesëmarrëse është mënyra e vetme për të garantuar zbatimin e politikave;

- Mësuesit dinë si të hartojnë politikat kundër bullizmit;
- Mësuesit dinë si të punojnë me nxënësit për të hartuar rregullat në klasë;
- Mësuesit kanë hartuar një draft-politikë kundër bullizmit për shkollën e tyre;
- Mësuesit janë përgatitur të zbatojnë dhe të vëzhgojnë zbatimin e politikave kundër bullizmit në shkollë;
- Mësuesit kanë vlerësuar ecurinë e tyre;
- Mësuesit kanë hartuar rekomandimet nga vlerësimi;
- Mësuesit kanë përcaktuar fushat për zhvillim të mëtejshëm në vitin e ardhshëm;
- Mësuesit kanë analizuar sferën e problemit të përcaktuar për vitin e ardhshëm;
- Mësuesit kanë hartuar qëllimin e projektit;
- Mësuesit kanë hartuar rezultatet e pritura të projektit për vitin e ardhshëm;
- Mësuesit kanë planifikuar veprimtaritë e projektit;
- Mësuesit kanë planifikuar vlerësimin e projektit të shkollës së tyre për vitin e ardhshëm;
- Të gjithë pjesëmarrësit e projektit të shkollës kanë ndarë përshtypjet e tyre nga pjesëmarrja në projektin “Instrumenti Horizontal” në vitin shkollor 2017/18;
- Të gjithë pjesëmarrësit e projektit të shkollës kanë reflektuar mbi përvojat e tyre të projektit “Instrumenti Horizontal” në vitin shkollor 2017/18;
- Asistentët kanë mbledhur informacion për vlerësimin e projektit të “Instrumentit Horizontal”.

Koha

8 orë (4 seanca nga 90 minuta) me 3 pushime.

Sesioni 1

Hartimi i politikave kundër bullizmit

30 minuta

Paraqitja e politikave për shkollën dhe rreth rëndësisë së tyre.

Politikat e shkollës janë një grup parimesh, rregullash dhe udhëzimesh të hartuara dhe të miratuara nga një shkollë për arritjen e qëllimeve të saj afatgjata ose për trajtimin e çështjeve apo sfidave të veçanta me të cilat ndeshet shkolla.

Politikat për shkollën janë gjithmonë brenda kufijve të politikave kombëtare për arsimin, por zbatohen për nevojat e shkollës dhe rrethanave të saj të veçanta.

(për më shumë detaje, shihni "Paketa burimore, seksioni III - Politikat dhe procedurat në shkollë")

Përcaktoni politikat efektive për trajtimin e bullizmit duke përfshirë:

- Sistemin e saktë të raportimit (për nxënësit) duke përfshirë ruajtjen e konfidencialitetit;
- Pritshmëritë e qarta të sjelljes (ne nuk tallim, ne përpiqemi t'i ndihmojmë ata që bien pre e bullizmit, ne përpiqemi të përfshijmë ata që janë përjashtuar, ne i raportojmë rastet e bullizmit tek të rriturit);
- Procedurat e ndërhyrjes për të rriturit (mësuesit, pjesën tjetër të stafit të shkollës, prindërit), specifike për të gjithë personat e përfshirë (viktimat, ata që tallin, spektatorët);

- Vëzhgimi i vendeve ku ndodh bullizmi (hartat me pikat e nxehta të shkollës);
- Regjistrimi i rasteve të bullizmit dhe procedurat vëzhguese;

45 minuta

Jepni mësuesve një shembull për politikën kundër bullizmit në shkollë (*Shtojca "Paketa burimore, seksioni III, Politikën dhe procedurat në shkollë"*), kërkojuni të punojnë në 2 grupe. Grupi 1, duhet të nënvizojë të gjitha seksionet e nevojshme për shkollën e tyre, ndërsa grupi 2 duhet të shënojë të gjitha politikën e papërshtatshme për shkollën e tyre.

Raportoni për diskutimin në grup në mbledhje.

Trajnuesi bën komentet e duhura.

15 minuta

Mësuesve u kërkohet të hartojnë strukturën e politikave për shkollën e tyre, seksionet që do të përmbajnë dhe parimet kryesore që do të ndjekin.

Shihni strukturën dhe udhëzimet e dhëna për hartimin e politikave të shkollës të "Paketa burimore, seksioni III, Politikën dhe procedurat në shkollë".

Sesioni 2

Përfshirja e të tjerëve në hartimin e politikave

30 minuta

Planifikoni si të përfshini nxënësit, mësuesit e tjerë dhe prindërit në hartimin e politikave. Në dy grupe, mësuesve do t'u kërkohet të mendojnë të paktën një mënyrë me të cilën mund të përfshijnë grupe të ndryshme të synuara në hartimin e politikave. Disa ide mund të gjenden te *Paketa burimore, seksioni III, Politikat dhe procedurat në shkollë*.

10 minuta

Paraqitni planin e secilit grup dhe krijoni një plan veprimi që do të ndiqet pas seancës për të konsultuar dhe vërtetuar politikat.

30 minuta

Përcaktimi i rregullave në klasë është një mënyrë efektive për nxitjen e pjesëmarrjes së nxënësve në adresimin e bullizmit. Duhet t'u përgjigjet pyetjeve:

Çfarë duam? Çfarë nuk duam në klasën tonë?

Duhet të vendosë një ton pozitiv dhe të krijojë ndjesi përkatësie, si dhe duhet bërë në bashkëpunim me nxënësit dhe nga perspektiva e nxënësve.

Ndajini pjesëmarrësit në 2 grupe.

Grupi A merr një shembull në një fletë të printuar:

1. Qëndroni në vendin/vendndodhjen tuaj të caktuar, gati për të punuar kur bie zilja e shkollës.
2. Merrni fletore, lapsa, libra dhe të gjitha mjetet e duhura çdo ditë.
3. Mos prekni gjërat e të tjerëve.
4. Ndiqni drejtimit.
5. Respektoni të tjerët. Sharjet, gjestet e vrazhda, ngacmimet fizike ose shtyrjet janë të ndaluara.

Grupi B merr një shembull në një fletë të printuar:

NË KËTË KLASË...

Ne jemi të dashur

Qeshim

Dëgjojmë me vëmendje

Ua vëmë veshin të tjerëve

Themi "të lutem" & "falemnderit"

Mësojmë nga mësuese Amanda

Bëjmë gabime

Themi "më fal"

Bëjmë më të mirën

Argëtohemi

I ndajmë gjërat me njëri-tjetrin

Mësojmë me dëshirë

Detyra për të dy grupet është që për 10 minuta të analizojnë:

1. A marrin përgjigje 2 pyetjet (çfarë duam dhe çfarë nuk duam)?
2. Nga perspektiva e kujt është shkruar?
3. A mendoni se nxënësit janë përfshirë në shkrimin e tij?
4. A e trajton bullizmin?

Çdo grup raporton analizat e tyre dhe trajnuesi drejton.

Pas kësaj, pjesëmarrësit dy e nga dy diskutojnë se si mund të vendosin rregulla në klasë me nxënësit. Idetë shkruhen në tabelë dhe regjistrohen.

15 minuta

Reflektime të moderuara të ditës dhe ndarja e detyrave mes anëtarëve të grupit për hartimin e dokumentit të 1-rë të politikave të shkollës për bullizmin.

Pas sesionit, grupi do të hartojë dokumentin e politikave të shkollës brenda 30 ditëve nga trajnimi dhe do të konsultohet me pikat fokale. Pasi të pranohet dhe miratohet nga shkolla, politikat duhet të testohen në shkollë dhe të shqyrtohen në shtator, duke u rishikuar sipas nevojës.

Sesioni 3

Përcaktimi i qëllimeve për vitin e ardhshëm

45 minuta

Shkruani sferën kryesore të ndryshimit për vitin e ardhshëm; (sfera zgjidhet nga pjesëmarrësit) dhe shpjegojeni për të planifikuar në mënyrë efektive strategjinë e ndryshimit; së pari, ata duhet të kuptojnë thellë problemin që dëshirojnë të zgjidhin. Shpjegoni metodën që mund të përdoret për analizimin e problemit.

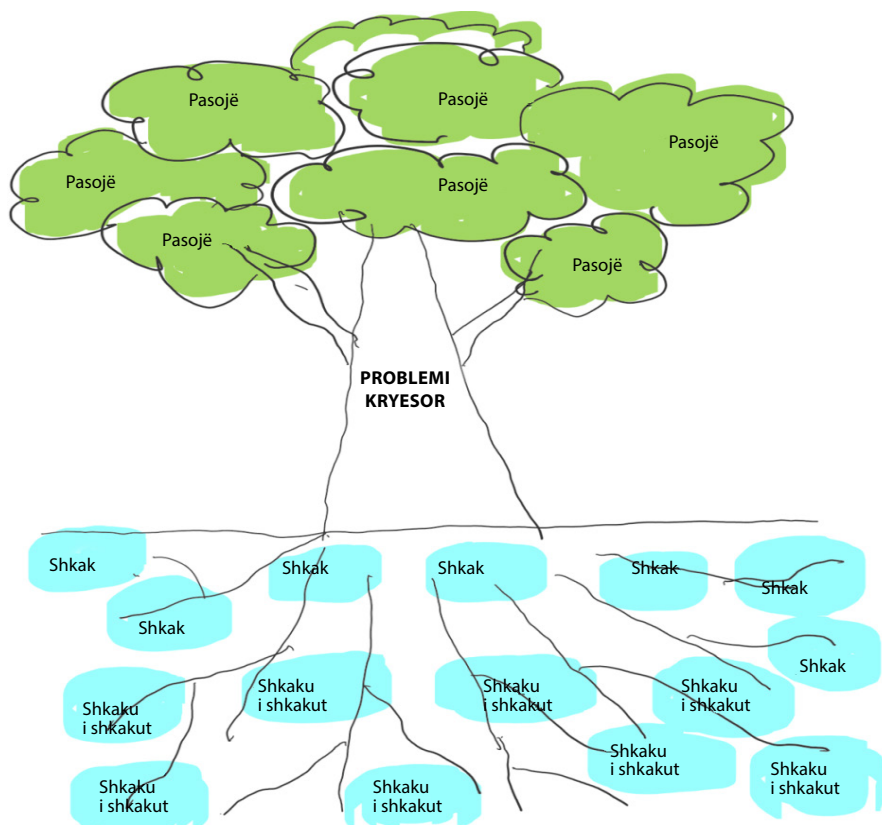
Për këtë qëllim, mund të zgjidhni “Pemën e problemit”. Pema shabllon e problemit shfaqet në figurën 4. Bëni 2 grupe dhe kërkojini çdo grupi të vizatojë një pemë të ngjashme. Pjesëmarrësit duhet të nisin të shkruajnë problemin që dëshirojnë të zgjidhin në mes të fletës së tabelës në trungun e pemës së problemit.

Poshtë, në rrënjët e pemës, pjesëmarrësit duhet të shkruajnë të gjithë faktorët që shkaktojnë problemin. Pas kësaj, çdo rrënjë duhet të qartësohet dhe grupi duhet të mendojë për shkaqet e tij, duke shënuar faktorët që i kontribuojnë problemit. Çdo rrënjë duhet të diskutohet thellë derisa të bëhet e mundur. Pema mund të ketë rrënjë shumë të thella dhe shkaqet mund të jenë të papritura që në mendimin e parë.

Hapi vijues është paraqitja e degëve të pemës dhe zgjerimi i tyre në të njëjtën mënyrë siç vepruat me rrënjët. Degët përfaqësojnë pasojat e problemit, i cili gjendet në trung.

Në këtë pikë, pjesëmarrësit mund të zbulojnë se problemi i tyre kryesor në të vërtetë është rrënja ose dega e një peme tjetër.

Figura 4. Pema e problemit⁶

20 minuta

Pas përfundimit të pemëve, grupet duhet t'i paraqesin njëri-tjetrit vizionin e tyre për të njëjtin problem, si dhe të vendosin dhe të arrijnë në një marrëveshje të përbashkët nëse duhet që fillimisht të trajtojnë problemin që i caktuan vetes apo një nga faktorët kontribues.

6. Autori ruan të drejtën e këtij imazhi.

25 minuta

Ndihmojini pjesëmarrësit të hartojnë atë çfarë duan të arrijnë vitin tjetër sa i përket luftës ndaj bullizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm.

Kërkojuni pjesëmarrësve të shikojnë sërish vizatimet e tyre dhe tregoni të gjitha mënyrat e mundshme për zgjidhjen e problemit. Shkruani të gjitha idetë në fletore.

Sesioni 4

Plani i veprimit për vitin e ardhshëm

20 minuta

Lexoni me zë të lartë objektivat që kanë vendosur mësuesit për vitin e ardhshëm. Pyetni mësuesit se si do ta masin suksesin e tyre. Mund t'ju duket e dobishme të kthehen te pema e problemit dhe ta përdorin atë për të përcaktuar zgjidhje konkrete. Në përgjithësi, sulmi ndaj rrënjëve do të çojë në zgjidhje të mëtejshme për pemën.

Grupi duhet të jetë realist për atë që mund të shpresohet. Kujtojeni atyre se madje edhe “një rezultat i vogël” mund të jetë një ndihmesë e vlefshme për zgjidhjen e një problemi më të madh. Nxitni grupin të jetë sa më i veçantë që është e mundur.

50 minuta

Demonstroni shembullin e planit të veprimit (Tabela 2) dhe ndihmoni grupin në shtjellimin e tij. Ata duhet të vendosin:

- Çfarë duan të arrijnë?
- Cilat detyra duhet të kryhen?
- Kur do të kryhen?
- Kush do të ndërmarrë detyrat e ndryshme?
- Çfarë burimesh do të kërkojnë?
- Si do të maten rezultatet dhe si do ta kuptojnë që kanë qenë të suksesshëm?

Sigurohuni që çdo gjë të shkruhet në mënyrë që të kontrollohet ecuria e planeve dhe se çdo kush të kuptojë qartësisht çështjen që po diskutohet.

Tabela 2

PLANI VJETOR I VEPRIMIT					
QËLLIMI – Ulja e rasteve të bullizmit dhe gjuhës ekstremiste të urrejtjes në shkollë					
OBJEKTIVAT Çfarë dëshironi të arrini?	VEPRIMTARITË Cilat janë veprimtaritë kryesore që do japin rezultate?	KOHËZGJATJA Kur do të zhvillohet secila prej veprimtarive?	PËRGJEGJËSITË Kush do të jetë përgjegjës për veprimtaritë e ndryshme? Kush tjetër duhet të përfshihet?	BURIMET Çfarë burimesh do të kërkonti?	MONITORIMI DHE VLERËSIMI Si do t'i matni rezultatet dhe si do ta kuptoni që keni qenë të suksesshëm?

Shtoni rreshta, sipas nevojës.

20 minuta

Ndajini pjesëmarrësit në dy grupe dhe kërkonti të shkruajnë një tekst të shkurtër informativ rreth veprimtarive të planifikuara për vitin e ardhshëm. Një tekst duhet t'u drejtohet nxënësve; teksti tjetër duhet t'u drejtohet prindërve. Nxitini pjesëmarrësit të shprehën shkurt, qartë dhe tërheqës për grupin e synuar.

SHTOJCA – FORMULARËT

RAPORTI I VIZITËS FILLESTARE

Eksperti													
Data													
Emri i shkollës													
Lloji i shkollës													
Vendndodhja													
Informacion për vizitën	☐ Sipas listës së plotë të kontrollit ☐ Me ndryshime. Natyra e ndryshimeve.												
Data e vizitave në shkollë Aktivitetet e të mësuarit nga kolegët dhe Ditët e hapura	<table border="1"><thead><tr><th>Vizitat në shkollë:</th><th>Ditët e hapura:</th></tr></thead><tbody><tr><td>1.</td><td>1.</td></tr><tr><td>2.</td><td>2.</td></tr><tr><td>3.</td><td>Mësimi nga kolegët:</td></tr><tr><td>4.</td><td>I brendshëm:</td></tr><tr><td>5.</td><td>I jashtëm:</td></tr></tbody></table>	Vizitat në shkollë:	Ditët e hapura:	1.	1.	2.	2.	3.	Mësimi nga kolegët:	4.	I brendshëm:	5.	I jashtëm:
Vizitat në shkollë:	Ditët e hapura:												
1.	1.												
2.	2.												
3.	Mësimi nga kolegët:												
4.	I brendshëm:												
5.	I jashtëm:												

Grupi kundër bullizmit në shkollë	Emri	Gjinia	Mosha	Subjekti/roli
Roli i drejtorit të shkollës	☐ I informuar ☐ Mbështet ☐ I përfshirë në mënyrë aktive ☐ I përfshirë në mënyrë aktive si anëtar i ekipit ☐ Tjetër:			

Analiza SWOT e shkollës	Fuqitë e shkollës	Dobësitë e shkollës
	Mundësitë për projektin	Rreziqet për projektin
Gjendja aktuale në shkollë		
Rekomandime		

Mjeti i vetëvlerësimit në shkollë

Të nderuar kolegë,

Qëllimi i këtij pyetësi është që t'ju ndihmojë të vlerësoni dukurinë e bullizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm në shkollën tuaj. Në fillim të projektit, do t'ju ndihmojë të përshkruani pikën e nisjes. Në fund të projektit, do t'ju ndihmojë të shihni dhe të vlerësoni ecurinë tuaj.

Mbledhja dhe përdorimi i të dhënave të mjeteve të vetëvlerësimit duhet ta angazhojnë shkollën në një vlerësim të thellë të politikave dhe praktikave të saj në lidhje me bullizmin dhe dhunën. Vetëvlerësimi e ndihmon një shkollë të përcaktojë fushat e fuqive dhe mundësive për përmirësim.

Lexoni deklaratat në faqet e mëposhtme dhe shënojinë nga 1 deri të 4 sipas shkallës së vlerësimit që shihni më poshtë:

- 1 = **nuk vërehet në shkollën tonë;** nuk quhet e rëndësishme.
- 2 = **vërehet ndonjëherë;** edhe pse quhet e rëndësishme, ne i kushtojmë vëmendje sporadike.
- 3 = **vërehet zakonisht;** i kushtojmë vëmendje vazhdimisht, por për shkak të përparësive të tjera, ndonjëherë e lëmë pas dore.

4 = **vërehet në mënyrë të vazhdueshme dhe është pjesë e kulturës së shkollës;** është pjesë përbërëse e rëndësishme e “mënyrës se si bëhen gjërat këtu.”

Ndiqui këtë procedurë me 3 hapa:

Hapi 1 - Vlerësojini deklaratat një nga një (jepni shembuj specifikë të evidentimit të tyre), duke përdorur fletët e vlerësimit individual (në shtojca).

Hapi 2 - Pasi t’i keni vlerësuar individualisht, mblidhni fletët nga të tjerët (të paktën nga ekipi kundër bullizmit, por përpiquni të përfshini sa më shumë staf nga shkolla që të jetë e mundur), plotësoni fletën e vlerësimit si grup (në shtojca).

Hapi 3 - Mblidhuni si grup i shkollës për t’i analizuar dhe për t’i diskutuar gjetjet me mentorët e shkollës suaj.

Drejtuesi i grupit	
Nr. i personave të konsultuar nga stafi i shkollës	
Shënime:	

- 1.** Shkolla ka politika dhe procedura të qarta për rastet e bullizmit dhe/ose dhunës.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 2.** Sipas politikave të shkollës, stafi shkollor është i detyruar të veprojë dhe të raportojë të gjitha rastet e bullizmit dhe/ose dhunës.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 3.** I gjithë stafi shkollor, nxënësit dhe prindërit janë të njohur me politikat dhe procedurat kundër bullizmit dhe/ose dhunës.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 4.** Shkolla ka një Kod etike/sjelljeje, ku përmendet edhe bullizmi dhe dhuna.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 5.** Shkolla mbledh, analizon dhe arkivon të dhënat e rasteve të raportuara të bullizmit dhe dhunës.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 6.** Shkolla ka zhvilluar veprimtari mbështetëse për të prekurit nga bullizmi dhe dhuna dhe u ofron mbështetje atyre.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 7.** Shkolla ka bërë ndërhyrje efektive për nxënësit që tallin të tjerët bazuar në masa kompensuese dhe jondëshkuese.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 8.** Të gjithë nxënësit informohen rreth fenomenit të bullizmit, pasojave të tij dhe mënyrave se si duhet të sillen në një situatë bullizmi.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 9.** Shkolla u ofron nxënësve aktivitete jashtëshkollore integruese, sociale dhe emocionale.

	2	3	4
--	---	---	---

- 10.** Nxënësve u mësohet se shumëllojshmëria e pikëpamjeve dhe opinioneve është e natyrshme mes njerëzve.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 11.** Nxënësve u mësohet t'i respektojnë pikëpamjet e ndryshme nga tyret.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 12.** Shkolla nuk ka ndonjë standard që pritet prej nxënësve ta respektojnë sa i përket sjelljes, veshjes dhe/ose paraqitjes si femër apo mashkull.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 13.** Stafi shkollor i diskuton rregullisht çështjet e bullizmit dhe dhunës në shkollë.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 14.** Zhvillimi profesional (trajnimi) i stafit shkollor i përfshin çështjet e bullizmit dhe dhunës në shkollën e tyre.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 15.** Mësuesit e dinë se cilat forma bullizmi janë më të zakonshme për djemtë dhe cilat për vajzat.

1	2	3	4
---	---	---	---

- 16.** Shkolla organizon veprimtari ndërgjegjësuese mbi çështjet e bullizmit dhe dhunës për prindërit dhe për komunitetin lokal.

1	2	3	4
---	---	---	---

Fleta për vlerësimin individual

Janë 16 tregues që duhet të vlerësoni; kur të bëni vlerësimin, kini parasysh se çfarë nënkupton secili vlerësim. Vlerësimi bazohet në përvojën tuaj, por përpiquni të jeni sa më objektiv. Edhe nëse mendoni se treguesi duhet të vlerësohet me më shumë pikë, por nuk keni asnjë shembull konkret për ta mbështetur atë vlerësim, duhet të vlerësoni me 1. Mos harroni që qëllimi i këtij mjeti është që të mbështesë zhvillimin e shkollës tuaj.

Nr. i treguesve	Vlerësimi 1= nuk vërehet në shkollën tonë 2= vërehet ndonjëherë 3= vërehet zakonisht 4= vërehet vazhdimisht dhe është pjesë e kulturës së shkollës	Dëshmitë specifike (jepni shembuj dokumentesh, eventesh, etj.)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		

Fleta për vlerësimin në grup

Pasi të keni mbledhur formularët e vlerësimit individual, kolegët tuaj futen në çdo rresht të vlerësimit individual për tregues. Nëse do të keni përgjigje individuale më shumë se 15, atëherë shtoni kolona sipas nevojës. Llogaritni vlerësimin në total dhe gjeni mesataren (shihni shembullin në ngjyrë gri në tabelën e mëposhtme). Vlerësimet do t'i analizoni dhe diskutoni me mentorët e shkollës në një takim tjetër.

Stafi 	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Vlerësimi total (mbledhni të gjitha vlerësimet)	Vlerësimi mesatar (totali i pjesëtuar me numrin e stafit)	Komente
Treguesit 																		
Shembull	2	3	2	4	2	4	2	2	3	3	1					28	28/11 = 2,55	
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		
6																		
7																		
8																		
9																		
10																		
11																		
12																		
13																		
14																		
15																		
16																		

Struktura e politikave të shkollës

- **Argumentimi i një politike të caktuar**

(Vizioni ose Besimi për shkollën)

- **Përkufizimi i bullizmit**

- **Përshkrim i qartë i mënyrës se si duhet të sillen nxënësit**

(p.sh. të mos tallemi me të tjerët, të përpiqemi t'i ndihmojmë ata që bien pre e bullizmit, të përpiqemi të përfshijmë ata që lihen mënjanë, t'ua raportojmë rastet e bullizmit më të rriturve)

- **Përshkrim i qartë i mënyrës se si duhet të sillen mësuesit dhe punonjësit e tjerë të shkollës**

(p.sh. të mos i shpërfillim asnjëherë rastet e bullizmit, t'i përmbahemi politikës së shkollës, të veprojmë në të njëjtën mënyrë që u mësojmë nxënësve)

- **Sistem të qartë raportimi për nxënësit**

Përfshirja e mundësisë për të dhënë informacion në mënyrë konfidenciale

- **Procedura ndërhyrjesh për të rriturit**

(mësuesit, pjesa tjetër e stafit të shkollës, prindërit në varësi të personave të përfshirë (viktimat, ata që tallin, spektatorët)

- **Mënyra për të vëzhguar pikat e xehta të shkollës**

- **Regjistrimi i rasteve të bullizmit**

- **Vëzhgimi i zbatimit të politikave**

PLANI VJETOR I VEPRIMIT QËLLIMI – Ujja e rasteve të bullizimit dhe gjuhës ekstremiste të urrejtjes në shkollë					
OBJEKTIVAT Çfarë dëshironi të arrini?	VEPRIMTARITË Cilat janë veprimtaritë kryesore që do japin rezultate?	KOHËZGJATJA Kur do të zhvillohet secila prej veprimtarive?	PËRGJEGJËSITË Kush do të jetë përgjegjës për veprimtaritë e ndryshme? Kush tjetër duhet të përfshihet?	BURIMET Çfarë burimesh do të kërkoni?	MONITORIMI DHE VLERËSIMI Si do t'i matni rezultatet dhe si do ta kuptoni që keni qenë të suksesshëm?

MË SHUMË INFORMACION:

- ▶ **Website**
<http://horizontal-facility-eu.coe.int>
- ▶ **Facebook**
jp.horizontal.facility
- ▶ **Twitter**
[@CoE_EU_HF](https://twitter.com/CoE_EU_HF)
- ▶ **Kontaktioni**
Zyra e Këshillit të Evropës në Tiranë
Sheshi Skënderbej
Pallati i Kulturës
Kati i dyte,
Tiranë, Shqipëri
Tel: +35544540201
Email: Horizontal.Facility@coe.int

Ky dokument është prodhuar duke përdorur fonde të një Programi të Përbashkët midis Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës. Pikëpamjet e shprehura këtu nuk mund të merren në asnjë mënyrë si pasqyrim i opinionit zyrtar të Bashkimit Evropian ose Këshillit të Evropës.

SQI

Këshilli i Evropës është organizata kryesore e kontinentit për të drejtat e njeriut. Në të bëjnë pjesë 47 shtete anëtare, 28 prej të cilëve janë shtete anëtare të Bashkimit Evropian. Të gjithë shtetet anëtare të Këshillit të Evropës kanë nënshkruar Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, dokument i cili është hartuar për të mbrojtur të drejtat e njeriut, demokracinë dhe shtetin e së drejtës. Gjykata Evropiane mbikëqyr zbatimin e Konventës nga shtetet anëtare.

www.coe.int

Shtetet Anëtare të Bashkimit Evropian kanë vendosur të lidhin së bashku njohuritë e tyre, burimet dhe fatet. Së bashku, ato kanë ndërtuar një zonë të stabilitetit, demokracisë dhe zhvillimit të qëndrueshëm, duke ruajtur diversitetin kulturor, tolerancën dhe liritë individuale. Bashkimi Evropian është i angazhuar të ndajë arritjet e veta, vlerat dhe popujt e vet përtej kufijve të tij.

www.europa.eu

Horizontal Facility for Western Balkans and Turkey

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implemented
by the Council of Europe